



ראשי תיבות



השימוש בראשי תיבות מוכר לנו לפחות לזמן ספרות חד"ל המסורה בכתב. בספרות זו מילים נפוצות מאוד מקוצרות לראשי תיבות, כגון ר' (רבי), א"פ (אף על פי), ז"ל (זכרנו לברכה). גם בימנו רב השימוש בראשי תיבות, ומקובל להניח שהמוביל בתחום הזה הוא צבא ההגנה לישראל.

אין כללים מקשים לבחירת האותיות של ראשי התיבות ולדרך ההגייה של ראשי התיבות במילה, והאקדמיה אינה מתערבת בכך.

בתשובה חדשה באורן אנו מקפשים להשיב על כמה מן השאלות הנחרות בעניין ראשי התיבות על סמך דוגמאות של ראשי תיבות המשמשים בלשוננו.

לפירוט הדברים

מישהו, איזשהו ועוד – כינויים סתמיים בסימות 'שהוא'



הרכיב 'שהוא' משמש הרבה בביצורים שבראשם מילת שאלה: מישהו, איזשהו, מתי, שהוא, איך שהוא, איפה שהוא, לאן שהוא.

ומה בגעגוע ללחצ' התחילן של היתות החרושים המפנים הללו למילה אחת נמצא בענייננו: איזושהי; איזשהו כבר רווחים למדי, וכך גם 'איכשהו'. ואולם בביצורים האחרים בראה שערך נוח לנו יותר לתתב בשתי תיבות: 'מתי שהוא', 'איפה שהוא', 'לאן שהוא' – וכךך לתייגן משאלות כמו המילת הילד' ב'מתיישהו', השפוטת הילא ב'איפשהו' ונתיבת ח'ן לא סופית ב'לאיזשהו'.

להרחבה

מטבע לשון – בן זקונים



מקור הביצין 'בן זקונים' במקרא. בן הזקנים הראשון הוא יצחק: הוא מלד ששהיה אברהם בן מאה שנה ושורה בת תשעים. נאמר על יצחק כי היה בן לזקוניו של אברהם: "והער ושלך שנה לאברהם בן לזקוני" (בראשית א, ב), "בן לזקוני מובג בן לעת זקנתו".

לא אחת אנו נשאלים מה המובן של בן זקונים או בת זקונים בימינו. מובנו המקורי של הביצין כאמור הוא 'ילד שנטל להורה זקן' (במקרא – לאביו הזקן), ואולם בימינו קיבל הביצין מובן נוסף: 'ילד הנערך (כלמר האחרון) במשפחה'. כפיר שמובן זה התפתח בהיות הילד הנולד לעת זקנה גם הנעצי במשפחה. לעיתים קרובות בפער ניכר מאוחר.

להרחבת קריאה – בן זקונים ונבי נעורים

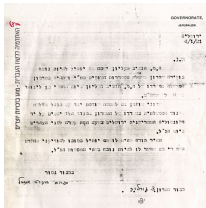
שעון מתקתק בעברית



את המילה שעון חדש הרב יוחאל מיכל פינס, מראשני ועד הלשון. הוא השתמש בה במומבי לראשונה בעיתון הצבי בשנת תרמ"ה (1885). קודם לכן נהג הביצין המדרשית ומקורה במילה היונית horologion (מודר זמן; מילולית: 'אמירת זמן'). ששתקבלה המילה שעון התייחדה המילה אורלוגן לשעון קיץ בודל. לרוב בעל משוטלת.

לקריאה

הצופים העבריים



בארכיון האקדמיה מצאנו חזר ששלח בשנת 1921 המכיב העליון הבריוס הרברט סמואל, ובו השתמש, כנראה לראשונה, במונח 'אופים'.

כלל הידוע יצחק עבאד', שימשו המתורגמן הרשמי לעברית של משלת המנדט, הוא שחדש את המונח. עד אז נהגו להשתמש במונח 'שומרים' – למשל בפולין, החוזר שבידיו מופנה אל צבי אורלוב ('מיים נשר') – מורה להועמלות בבנסיה הרצליה וממניחי אבני היסוד לחנוך הגופני בארץ. נשרי היה החוז הזהיה בקביעת המינוח העברי בתחום ההועמלות והחנוך הגופני במסגרת ועד הלשון העברית והאקדמיה ללשון העברית.

להרחבה

"ככה" בעברית המזרחית בישראל: בחינה סינכרונית והיסטורית



חקר לשוננו של ישראלים שמונאם מארצות האסלאם התפתח מאוד בישראל במחצית השנייה של המאה העשרים. מרבית החוקרים נעשו ביד חוקרים מתחום הסוציולוגיה והחנוך שרגלל בשוטת ה'חנך הלשוני' ומכרו כי לשוננו של דוברים אלו לקויה. אך בזינת התופעות הלשוניות שגדונו במחקרים הללו מלהה כי את חלקן אפשר להסביר על רקע הלשון הערבית-יהודית ששימשה בפרטם של הרבורים.

במאמר מן הכרך החדש של לשוננו מנתחת מירל' הודית הנשקה את הרכיב הלשוני ככלל, עושפדת על קשריו עם הערבית היהודית ששימשה בפי דוברים ישראלים בבי הודר הראשון לעלייה.

לקריאת המאמר

לריכישת כרך כך אפ של לשוננו, כתב העת לחקר הלשון העברית

שאלה בעברית

תמיכה באקדמיה

עקבו אחרינו

